Anul III. Sibiiu, 15/28 Noemvrie 1909. Nr. 46.

Abonamentul:
pe 1 an 6 cor.
pe 1/2 an 3·—
pe 1/4 an 1·50
ROMANIA:
pe 1 an 10 lei
pe 1/2 an 5·—

ȚARA NOASTRĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ.

Redacția și administrația
SIBIIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Povestea unei case.

Știți cum vine povestea mănăstirei dela Argeș... Meșteri iscusiți au pornit s'o zidească, s'o ridice lăcaș de închinare și laudă lui Dumnezeu. Dar un duh rău îi dușmăneà și le stricà norocul. Și nu erà nici un spor la lucru, căci ce lucrau ziua se prăbușeà noaptea și se făceà una cu pământul. Și n'a fost nici un chip să se ridice zidurile, până ce meșterul Manole nu și-a zidit în piatră ce-a avut mai scump pe lume, frumoasa nevastă... Așa s'a ridicat lăcașul, dar când a fost isprăvit, s'a prăpădit și meșterul, sărmanul meșter Manole.

Povestea asta cu înțelepciunea ei tragică îmi vine acum în minte, când stăm în fața sărbătorii de inaugurare a casei ce și-a zidit ziarul „Tribuna" din Arad. Și mă gândesc, fără să vreau, la soartea ziaristicei noastre de aici, la toată truda asta de zeci de ani, la alergarea chinuită a atâtor condeie... Câtă înrudire cu tragedia bietului meșter din povestea noastră. Au trecut decenii de osteneală până ce un organ de frunte a putut să-și înfiripe un adăpost destul de modest. In adevăr aici s'a izbândit povestea. Căci ce vreți, unde se poate găsì un duh mai potrivnic care să farme toate năzuințele spre-o soartă mai bună, decât aici la noi? Tot ce munceà vreme îndelungă o ceată întreagă de oameni, toată truda lor, toată agoniseala lor umilă se prăbușeà într'o clipă. Și ca în poveste, abià erà de-o schioapă zidul frumosului lăcaș, o uruitură surdă și se surpau temeliile, iar duhul rău își plimbà rânjetul biruitor de-asupra ruinelor. Cetiți cronica pedepselor de bani și temniță, acest răvaș de jale și rușine în care e scrisă tragedia ziaristicei românești din Ungaria. De câteori s'au prăbușit, — nu-i așa, — de câteori s'au făcut praf toate silințele de-a o duce cu un pas mai departe. Luptând cu greutăți materiale, sfidând lipsurile cele mai elementare ale vieții, s'au strâns alături oameni dornici de lumină și cu o îndărătnicie minunată au lucrat înainte. O muncă lentă de regenerare sufletească s'a săvârșit prin acești zileri harnici. Cât n'au ostenit ei? Au scris articole de ziar, au răgușit la adunări poporale, au făcut societăți pe seama poporului și de câteori nu s'a deschis și punga lor subțirică pentru ajutorul deaproapelui. Toate în jur de ei s'au ridicat și și-au lărgit încăperile, numai căsuța lor a rămas cea veche și săracă. Și cum s'ar fi putut altfel, când toată biata lor agonisință o rădeà într'o clipă procurorul, acest duh rău al vremii mai nouă?

Și așa se duce mai departe asemănarea cu balada noastră bătrânească. Așa cum a ajuns până în zilele noastre, cu desvoltarea ei modestă și cu greșurile ei adeseori jignitoare, așa cum e astăzi gazetăria asta a cerut nespuse sacrificii. Câtă sănătate, câți nervi și cât sbucium sufletesc n'au înghițit aceste tiparuri! De-ar puteà vorbì cărămizile din palatul „Tribunei" dela Arad, ar aveà ce spune! Câți ani de vieață, câte existențe părăginite nu s'au cerut pentru ridicarea acestor ziduri? N'ai să te gândești mult și poți aruncà în pripă pe hârtie destule nume... S'au zidit multe vieți, doar demonul zilelor noastre e mai lacom. Acolo e *Augustini*, răsboinicul slovac înfrățit cu noi, acolo *Doleanu* visătorul poet cu ochi albastri și cu zâmbetul morții pe buze, *Măglaș* spiritualul bohem fulgerat de neastâmpărul vieții, *Trif* muncitorul înfrânt de povară, *Balteș* acest erou fără nume, ofticit de umezeala temnițelor — și alții și alții... Și — de ce n'am spune-o — tot prin cărămizile alea trebue căutată și sănătatea vânjoasă a neadormitului director de până deunăzi, harnicul *Ioan Rusu-Șirianu*.

După atâtea jertfe s'a ridicat însfârșit frumoasa casă. De sigur, un sentiment de legitimă mândrie trebue să cuprindă pe conducătorii de astăzi ai ziarului „Tribuna". Dar nu numai pe ei, ci pe fiecare Român. Căci ce însemnează noua casă dela Arad? Insemnează, că în ciuda tuturor persecuțiilor și volniciilor ce-a suferit presa noastră, totuș a izbutit să se smulgă din greutățile începutului și e pe calea de-a se atașà la progresul unei evoluții moderne.

Insemnează că avem un public cititor care sprijinește din toate puterile năzuințele de a-i da o presă bună.

E deci o sărbătoare pentru toți cititorii și cărturarii noștri inaugurarea acestei case și noi ne alăturăm din

Figuri literare.

Niță Popovici.

Așa-i ziceam noi. Iar cei dela „Convorbiri Literare" i-au zis Ioan Popovici-Bănățeanu și numele i-a rămas atât de lung, pe cât de scurtă i-a fost strălucirea. Un an, doi, de muncă necunoscută în coloanele „Tribunei" din Sibiiu; un epizod de iubire romantică; un scurt și trist pelerinaj la București; o caldă încurajare de către dl Maiorescu și, în urmă, întoarcerea acasă și distingerea jalnică în vârsta celor dintâi visări: atâta i-a fost toată vieața. Și ca dânsa i-au fost scrierile: triste, fragmentare și pline de sfiala omului care-și tremură zilele din urmă.

Cetitorii însă l-au îndrăgit, căci este o recunoștință pentru ori ce talent. Mai ales scriitorii sentimentali au vecinic cetitori recunoscători, căci, câtă vreme există în vieață iubire și nenoroc, interpreții acestora nu rămân singuri. Broșura cu o parte a scrierilor sale, cunoscută sub titul „Din vieața meseriașilor", s'a răspândit foarte mult și continuă să fie reeditată.[1] Iar duioșia nemeșteșugită din aceste pagini puține, sufletele trudite resemnate și feciorelnice ale eroilor săi nu încetează a te atrage.

„Vieața mea întreagă se cuprinde în operele mele, căci pentru fapte nu am avut vreme", a zis Lenau. Pentru fapte nu are nici un scriitor din familia *liricilor sensitivi*. Și n'a avut vreme nici Popovici, a cărui vieață e complet cuprinsă în paginile ce ne-a lăsat. In toate el! In versuri se sbate flacăra palidă a iubirei lui fără nădejdi. In figura lui Sandu, eroul principalei sale nuvele „In lume", e Popovici însuș; e pribeagul plutitor în vag, fără țintă și astâmpăr și e însaș concepția lui despre artă: resemnarea și discreția.

Problemele ce l-au frământat pe Popovici sunt puține: problema morții, dorul de pribegire și iubirea de mamă. Cine nu le-a cântat și cine nu le-a cetit? Dar cu tot imensul număr de poezii în cari clocotește sentimentul iubirei de mamă, în literatura noastră puține se pot asemănà strofelor lui Popovici: „Nu mai plânge, nu mai plânge; mamă dragă, nu mai plânge!"... Cu toate nenumăratele invocări ale morții, puțini au găsit accente atât de blajine și o formă atât de originală pentru chemarea clipei din urmă:

„... Și când va fi să mă scutur de viață, la pat să nu-'mi plângă mama cu lacrimi de pară; nici neamurile să nu mă bociască, nici pretinii să nu mă jelească, — singur lăsați să mă mistui în tăcere. Să închid ochii și să-mi reamintesc tot șirul zilelor, apoi să mă dau pradă gândului, că de ce nu m'am săvârșit din vieață mai de mult"...

„Și sub povara aducerilor aminte să aud un cântec dulce ca murmurul izvorului, prins în vraja lumii. Să tresar când îl aud, să fac o mișcare, să mă scol; bătăile inimei mele să se înfierbânte, peptul să mi-se ridice și mințile să mi-se piarză... Dar cântecul să sune mereu, să sune mai jalnic, mai pătrunzător, mai plin de duioșie, inima să mi-se stâmpere, peptul să mi-se ogoiască și răsuflarea să mi-se curme...

Să nu mor însă. Cântecul ca prin vis să-l aud și când voiu auzi ultimul accent, ca suflarea zefirului, să mi-se pară că ea se apropie de mine și cu o sărutare îmi închide pleoapele pentru vecinicie"...

Este ideie poetică frumoasă și nouă, pe care o îndrăgești la acest autor și pe care el o știe redà cu atâta lipsă de pretenție și atâta simplicitate. O simți aceasta mai ales în acele puține poezii ale lui, pe cari le-a scris dupăce s'a desfăcut din cătușele cuceritoare ale lui Eminescu și dintre cari următoarea poate servì ca model de concentrare:

La groapă toți o petreceau
Cântându-o ca pe o moartă,
Pe când ea încă mai trăià
Căci sufletu-mi o poartă.

Și trupul ei l-au așezat
In cripta seculară,
Pe când pe mine m'au uitat
Cu dragostea-mi afară.

Proza lui toată e și ea înfășurată în haina acestei poezii simple. In straturile cele mai obicinuite ale mulțimei, în mediul meseriașilor, el găsește părți de vieață curată, colțuri de virtute și de poezie. Și pe lângă acestea el are darul de a zugrăvì și vieața colectivă. Banatul întreg cu târgurile sgomotoase, cu negustorii români și cu deprinderile lor trăesc în acelea câteva schițe.

Poet în puterea cuvântului, fin observator al vieții, interpret discret al sentimentelor sale,

[1] Zilele aceste a apărut în „Biblioteca Populară" o nouă ediție a „Nuvelelor" lui Popovici.

© BCUCluj

toată inima la frumosul praznic. Strângem cu bucurie mâna confraţilor dela Arad şi le dorim ca din această biruinţă să câştige noue forţe pentru o grea luptă zilnică. Din hărnicia şi numeroasele jertfe ce depun în serviciul ziarului, ne îndreptăţesc să credem că şi în încăperile largi de astăzi se va sălăşlui vechea dragoste de neam şi spiritul de sacrificiu care a luminat decenii întregi din odăiţele înguste de odinioară.

In această credinţă le dorim izbândă şi le trimitem îmbărbătările noastre frăţeşti.

Consiliul de Coroană.

Ministrii maghiari ai ţerii ungureşti peregrinează de un an încoace în intervale mai mari sau mai mici, după cum e porunca — în cetatea cea mai urgisită pentru ei — în Viena, ca să stee în faţa domnitorului când câte unul, când toţi împreună şi să-şi spună păsurile.

Acasă miniştrii noştri sunt foarte viteji, să bat în piept, trimbiţă în lume, că ei vor o împărăţie mare maghiară, un stat naţional unitar, cu limba de comandă maghiară, cu bancă autonomă şi cu toate atributele unui stat independent, şi ca să înşele lumea şi s'o îmbete cu apă rece, tot ei spun, că aceste toate le pot face numai cu încetul şi nu deodată cum ar fi pofta inimii lor.

Se înţelege că cauza pentru care nu-şi pot realizà dorinţele lor imediat este Curtea, este camarilla, este principele moştenitor al coroanei, deci urgia şi mânia poporului maghiar pe aceştia îi priveşte, nu pe Kossuth Franczi, care ar vrea şi iar ar vrea, dar nu poate cum ar vrea.

O parte a poporului maghiar, oamenii mai creduli şi ceata tuturor flămânzilor cari aşteaptă os de ros dela Kossuth se mulţumeşte şi cu atâta, şi fiul revoluţionarului cu colţi de lup dar cu cojoc de miel, s'a ştiut susţineà încà binişor popularitatea, hrănindu-se din tradiţiile bâtrânului. Cu minciuna poţi prânzì dar nu poţi şi cinà, ştim noi din bătrâni, şi duplicitatea lui Kossuth încà trebuià să aibà un sfârşit. Maioritatea partidului l-a părăsit din moment ce s'a convins că una vorbeşte şi alta face. I umblà şi lui ca la toţi oamenii nesinceri, — cari de regulà n'au nici un prietin, pentrucà prietenia este condiţionatà de cinste şi sinceritate şi în viaţa privatà şi în viaţa politicà.

In Viena, de bunà seamà Kossuth este altul ca în Pesta — la clubul kossutismului — şi Domnitorul va fi avut ocaziune destulà să se convingà, cà omul acesta n'are altà ambiţie mai mare, decât să fie ministru cu ori-ce preţ şi să îşi asigure venite princiare.

De aceea în cercurile hotărîtoare nu îl ia nimenea în serios nici pe el, nici pe Apponyi — drabantul lui, şi de aceia — criza se lungeşte şi întinde ca un şerpe de mare de vr'o 8 luni de zile. In cercurile dătătoare de ton se ştie, cà şi Kossuth şi Apponyi se ţin cu mâni şi picioare de banca ministerialà şi nu éste nici o lipsà de a le face nici o concesiune realà, ci cel mult câte o promisiune vagà ca sà arunce ei — conducătorii năsip în ochii poporului credul.

Cu totului tot în altà coloare ni-se prezintà contele negru. El aşa se zice cade ori învinge cu legea electoralà, prin care vreà sà asigure oligarhiei maghiare dreptul de a dispune de ţeará după plac, şi în armatà cu limba de comandà maghiarà cel puţin la companie de nu se poate limba maghiarà de comandà în regimentele ungureşti.

Pretenţiile aceste ale contelui negru sunt şi pentru noi naţionalităţile din Ungaria foarte primejdioase şi dacà Coroana, va intrà în aceste vederi, pe decenii suntem daţi pradà omnipotenţei maghiare şi ştie bunul Dumnezeu, dacà ne mai putem reculege vre-odatà.

Duşmanul de moarte al naţionalităţilor azi este domnul Andrássy şi rămânerea acestui politician la resortul internelor este o primejdie de prima ordine pentru noi. Ce nu va puteà contele Apponyi prin şcoli, va face Andrássy prin limba maghiarà de companie — stricând cu limba maghiarà spiritul naţional al cetăţenilor nemaghiari din patrie. Şi îndărătnic cum îl ştim pe Andrássy — probabil cà va câştigà, dacà nu concesiuni în armatà, dar de sigur concesiuni în chestia legei electorale. In cercurile compatrioţilor noştri Saşi se dà ca sigurà aceasta concesiune, — şi de aceia cu tot resensul ce a provocat în Saşii tineri, ţinuta deputaţilor saşi, cari au votat pentru Alexandru Gáll ca preşedinte al camerei, ei ţin cà numai Andrássy îi poate salvà şi numai el le mai poate garantà hegemonia în fundul regesc asupra Românilor.

Şi aceasta este de ajuns, ca sà ierte şi păcatul de moarte, ce l-au făcut deputaţii lor votând cu neîmpăcatul lor duşman, cu Gáll Sándor, pe care apoi ca pupăzà pe colac l-au mai şi felicitat burgării din Reghinul-maghiar — căci săsesc acuşi înceatà de a mai fi.

Între astfel de împrejurări să nu ne prindà mirare dacà deputaţii noştri, cari au observat cea mai corectà ţinutà pânà acum vor fi siliţi sà schimbe şi ei — nu ţinuta — ci tactica.

Interesele noastre ale Românilor cer — ca sà scăpăm de tutoratul oligarhilor şi jupânilor, fie ei maghiari, fie saşi.

Intrarea noastrà în parlament n'a putut aveà alt rost, decât ca sà informăm lumea despre stările excepţionale ce dăinuesc la noi, despre tratamentul brusc şi maşter de care suntem părtaşi şi sà căutăm potece de îndreptare. Le putem aflà singuri — e bine, nu le putem aflà, trebue sà căutăm căi şi mijloace cari sà ne scoatà la liman. Cu Andrássy şi Apponyi nu putem sta de vorbà, ei ne vor capul pe tipsie.

Aceasta este un secret public şi nu mai are lipsà de nici o dovadà. Dovezile le-am văzut cu ochii, de când fericesc ţeara cu cârmuirea lor. Oare sà nu se găsească alţi factori de seamà,

---

Popovici aveà toate calităţile de a ocupà un loc de frunte în literatura noastrà. Cu opera sa începătoare însà, el rămâne numai o figurà simpatică şi mult regretatà. „Frumos ca făcut cu pana; drăgălaş ca o poveşte şi cuminte ca povaţa unui bătrân înţelept; bucuria şi nădejdea unei mame văduve, — ţi s'a stins lumina zilelor mai iute decât s'ar topì un fulg de zăpadà căzut în apà“, — aşa scrie el singur în poezia sa „La groapà“.

*

Din scrierile lui I. Popovici avem o singurà broşurà în circulaţie. E sigur însà ca dacà cineva şi-ar luà osteneala, ar puteà sà adune şi restul lucrărilor lui şi sà-i punà personalitatea într'o lumină şi mai atrăgătoare. Prin „Tribuna“ din 1897, unde a debutat, se găseşte un întreg material necunoscut, scris de dânsul. Sunt acolo poezii ca „Lângà tine“, „Cerul în nori“ şi altele, dintre cari unele iscălite cu pseudonim. Mai sunt şi două lungi poveşti în versuri „Şarpele“ şi „Trandafir“ (1898), lucrate după modelul dlui Coşbuc şi vrednice a fi răspândite. Un farmec special au cele câteva poezii în proză, impresiile lui, cari de asemenea nu trebue sà le oprească din colecţia scrierilor lui. Le semnalăm aceste viitorilor editori ai lui Popovici, pentrucà icoana completà a unui scriitor nu se poate înfiripà fără a se ţine seama de tot ce a creat.

Il. Chendi.

Tragedia omului. — Emeric Madách.

TABLOUL X.

(In Praga. Grădina palatului regal. Adam reprezentând pe Keppler, dormitează la masa de scris. Lucifer, famulul lui, îl atinge uşor pe umăr. Se face dimineaţă).

Lucifer.

De astădat' rămâne ghilotina...

Adam.

A... Unde sunt? — Şi visurile unde-s?

Lucifer.

S'au risipit cu farmecul beţiei.

Adam.

Numai beţia 'n vremea mea pitică
Mai întăreşte 'mbătrânitul suflet?
Ce chip măreţ îmi luminase ochii!
Sunt orbi acei ce nu pot deslusì
Dumnezeiasca cerului scânteie
Din sângele şi tina ce-o acoper...
Măreţ i-a fost păcatul şi virtutea
Şi viforu-i a întrupat minuni,
Căci drumul lui i-l despicà puterea...
De ce? De ce m'am mai trezit din somn
Să înţeleg, privind în jur de mine,
Cà vremea mea mai micà-i, mai îngustà,
Păcatul ei e învălit în zâmbet,
Virtutea bate căile minciunii...

Lucifer.

O ştiu şi eu amărăciunea asta,
A doua zi două beţie vine...

Eva. (Păşind dintr'un chiosc.)

Te du! Te du, mi-e dreaptà bănuiala!
Tu crezi, cà pot sà fiu şi ucigaşà —
Cum socoteşti atât de fără suflet
Făptura care-ţi poartà idealul,
Cum tu-mi spuneai deatâtea ori?

Curtezanul.

Barbara,
Te linişteşte pentru Dumnezeu!
Ne-aud, ne văd şi-o sà pâţim ruşine!

Adam.

Au fost dar vis femeile-amândouà?...
Dar ce vorbesc? — Tot una 'n douà chipuri,
Schimbându-se cu valul sorţii mele
Ce azi străluce mâne 'n beznà moare...

Eva.

Numai ruşinea, asta te înfricà!
Ce-ţi pasà de păcatul tăinuit,
Tu cavaler neprihănit şi mândru!
Voi pân'atunci batjocoriţi femeia,
Pân' amintirea vechilor virtuţi
Asemeni unui muced prejudiţiu
Şi-o calc'... Atunci cu zâmbet de dispreţ
O socotiţi nemernicà unealtà
Păcatelor ce 'n suflet voi purtaţi...
Te du, te du... sà nu te văd de-acuma...

© BCUCluj

cu ajutorul cărora să putem scăpà din groapa leilor, cari ne sfâşie fără milă?

Iată o întrebare, care ar aveà să o deslege deputaţii noştri în situaţia din seamă afară de grea în care ne găsim!

Ermetic închişi. *Aici am ajuns, suntem ermetic închişi în ţara noastră şi nu mai poate străbate la noi nici un semn de vieaţă dela fraţii din Regat. Guvernanţii noştri, în timpul din urmă cu deosebire, iau măsuri tot mai draconice: apare o carte de subiect literar care nu are nici în clin nici în mânecă cu Ungurii, ţi-o confiscă, iar revistelor literare la detrage debitul poştal. Cea mai de frunte revistă literară-ştiinţifică din Ţară „Vieaţa Românească“ nu mai poate trece graniţa, iar mai deunăzi s'a detras debitul poştal la trei ziare din România. Acum încalte suntem închişi cu totul, ne dospim aici în singurătatea asta e fără o rază de lumină care ne veneà de departe. Ce nebuni sunt oamenii ăştia! Cum nu-şi dau ei seama, că acesta e mijlocul cel mai potrivit de-a ţineà într'o continuă şi neadormită clocotire nemulţumirea unui popor răbduriu şi pacinic. Obrăsnicia asta însă, începe să ne curme orice răbdare şi nu poate fi tolerată fără răspuns. Şi până la o interpelare din partea deputaţilor noştri în parlamentul din Budapesta, atragem atenţia guvernului român asupra acestei volnicii pentru a exoperà revocarea acestui ordin sau a detrage debitul poştal tuturor publicaţiilor maghiare cari trec graniţa Ţării. Cu aceşti indivizi bătăioşi nu se poate purcede altfel, fiindcă la ei normele bunului simţ internaţional nu se cunosc.*

*

O vorbă în treacăt. Iată vorba noastră: Cu acelaş ton răspicat cu care-am reprobat la timpul său temenelele Sfinţiei Sale părintele Episcop dela Arad aduse memoriei lui Kossuth, cu acelaş sentiment de nedumerire chinuitoare ne întrebăm: Ce-or fi căutat toţi arhiereii bisericei noastre unite la serbările jubilare date în cinstea octogenarului ungar, *Contele Zichy Nándor?* Pentrucă o fi fost el harnic şi cinstit acest conte, dar o fi fost pentru ai lui şi pentru noi românii n'a însemnat absolut nimic. Şi Arhiereii cari nu pot să se deranjeze pentru adunările „Asociaţiunii“ şi alte sărbători culturale ale noastre, se grăbesc cu toţii să strângă mâna unui om care neam de neamul lui nici un bine nu ne-a făcut. . Ciudată interpretare a datoriilor...

REVISTA POLITICĂ.

Consiliul de coroană ţinut în Viena Marţi, sub preşedinţia Maj. Sale, s'a sfârşit fără să se fi adus vre-o hotărîre în ce priveşte criza. Consiliul de miniştri, ţinut sub prezidenţia Maj. Sale, a durat aproape două ciasuri şi a avut un singur rezultat pozitiv: convingerea miniştrilor ungari că nădejdea lor de-a obţine concesii pe terenul militar e zadarnică.

Miniştrii s'au întors acasă, fără să le poată spune partidelor o singură vorbă de mângăere.

Probabil, Maj. Sa va chiemà în audienţă — după încercările nereuşite de până acum — şi politicieni în afară de actualele cadre politice.

Dispoziţii, în privinţa aceasta nu s'au luat, însă, până acum.

o

Impăcarea cu naţionalităţile. In cercurile politice din Budapesta circulă următoarea declaraţie a lui Iusth:

„Trebue să le facem naţionalităţilor vieaţa suportabilă, ca să nu-şi ***pună nădejdile în Viena sau Bucureşti. Putem, fără primejdie, să le dăm naţionalităţilor o autonomie naţională,*** *dar trebue să-i convingem în mod definitiv că e şi în interesul lor să apere, fără rezerve, independenţa Ungariei faţă cu Austria. Din Viena nu vin, nici de altminteri, decât promisiuni demagogice. Dacă Maghiarii vor încetà cu ori ce nedreptăţi faţă cu naţionalităţile, încercările de-a aţâţà naţionalităţile impotriva noastră vor fi întotdeauna zadarnice.“*

Viitorul apropiat ne va lămurì cât de sincere au fost şi sunt cuvintele dlui Iusth.

o

Noi şi Justh. *Oricare va fi sfârşitul consiliilor ce se ţin în Viena, necesitatea disolvării Camerelor nu se poate înconjurà şi, în cazul acesta, ambele tabere vor căutà pretenia noastră a naţionalităţilor nemaghiare. Care va trebuì să fie atitudinea noastră faţă cu un guvern Andrássy, — duşman nouă — care vine însă în numele Maj. Sale, şi faţă cu opoziţia de sub şefia lui Justh, care — deşi şovinist şi el — are în program reforma electorală pe baza votului universal?*

Ne mărginim deocamdată să reproducem o declaraţie făcută de dl deputat Dr. Alexandru Vaida Voevod unui corespondent dela „Agramer Tageblatt“.

„Ceia ce a făgăduit Viena — a zis dl Vajda — şi a zădărnicit Andrássy, Justh promite în numele lui Ludovic Kossuth să o dobândească poporului lipsit de drepturi, fără deosebire de naţionalitate.

Forţa împrejurărilor va produce astfel curând sau mai târziu o solidaritate a kossuthiştilor conduşi de Justh cu nemaghiarii şi va face pe aceşti din urmă să fie unelte involuntare ale celor cari merg spre uniunea personală. Ar fi pe urmă numai chestiune de timp, când partidul însufleţit de ideile lui Ludovic Kossuth va ajunge stăpân absolut în ţară şi ea se va realizà poate încă în viitoarele alegeri. Acestea sunt consecinţele logice ale politicei urmărite până acum în criza ungurească.

Oamenii politici ai Austriei luptă pentru şcoala Komensky şi pentru ordinea de zi a dietei boeme şi împing în timpul acesta pe nemaghiari — între cari se află şi milioane din conaţionalii lor — la o politică de desperaţiune.“

o

Tabăra lui Kossuth. Pressa prietenă lui Kossuth — şi aproape întreaga pressă ungurească e duşmană lui Iusth — înregistrează, zi de zi, cu deosebită satisfacţie scrisorile de aderenţă ce le primeşte partidul lui Kossuth din osebitele ţinuturi ale ţării.

Zilele trecute au publicat o listă complectă a membrilor externi vechi şi noi. După disidenţă, partidul lui Kossuth s'a sporit cu vre-o 80 de membri externi noi, *între cari 19 redactori şi editori de ziare şi reviste...*

Fireşte, redactorii din Budapesta, fiind ocupaţia lor politica, ar puteà să înţeleagă mai uşor rostul tacticei cuminte a lui Kossuth, şeful partidului independist 48-ist... şi *ministru de comerciu...*

Ne e, însă, teamă mare că cei 19 redactori şi editori n'au aderat la partidul de sub şefia lui Kossuth, fiul tatălui său, om blajin, tacticos, patriot bun etc., — ci la partidul de sub şefia Excelenţei Sale a ministrului de comerciu, care e mai mare şi peste căile ferate, din bugetul cărora se plătesc paşalele pentru gazete...

Ar fi interesant să se ştie câte paşale noi s'au acordat în zilele din urmă, pentru a

---

Curtezanul.

Din nou greşeşti. — De râs suntem atunci,
Când îmbrăcăm în port de sărbătoare
O întâmplare atât de-obişnuită...
Noi ne vedem şi mai departe... Râdem,
Ne hârjonim cu dragoste... De totul
Ce s'a 'ntâmplat noi nu mai povestim...
Şi acum, acum, rămas bun, doamna mea...

Eva.

Nemernicul... Eu m'am întors din nou,
Cu plâns în ochi şi cu păcatu 'n suflet.

Adam.

A fost dar vis şi s'a sfârşit de-acum...
Dar nu de tot. Ideile învinge
Ţărâna moartă, ce se prăbuşeşte
De-un braţ duşman... doar gândurile-s vii
Şi eu le văd cum întărite cresc,
Se premenesc măreţe 'n calea lor
Şi 'ncet, încet cuprind o lume întreagă...

Lucifer.

Maestre, vremea trece şi te-aşteaptă,
Fără răbdare, tineretul dornic
De tot cuvântu 'nţelepciunii tale...

(Sună clopotul din turn.)

Adam.

Nu-mi mai vorbì de razimul ştiinţei,
De lauda asta trebui să roşesc.

Lucifer.

Au nu 'nveţi tu aleasa tinerime?

Adam.

Eu nu-i învăţ... Ii port în frâu. Le spun
Cuvinte moarte fără înţeles...
In pace ei le-ascult' nepricepuţii.
Nătângul, biet, se miră şi socoate,
Că duh trăieşte 'n vorba care sună:
Apucătură-i totul ca s'ascunzi
Ast meşteşug de 'nşelăciune veche...

(In pas grăbit soseşte un discipol.)

Discipolul.

Te-ai îndurat şi m'ai chemat, maestre,
Făgăduindu-mi că vei potolì
Tot dorul meu şi setea mea de-a ştì...
— Să-i dai prilej privirii să pătrundă
Ca ochii altor mai adânc în taine.

Adam.

In adevăr, ţi-e mare străduinţa,
Ţi se cuvine dreptul ce mi-l ceri...

Discipolul.

Aici sunt. Arde sufletu-mi de dor,
Să pot privì a firii noastre taine,
Să le 'nţeleg şi mai mult să mă bucur
Ştiind, că în drumul gândurilor mele
Supuse-mi sunt şi duhul şi ţărîna...

Adam.

Prea mult îmi ceri. Tu, fir de prav al lumii,
Nu poţi vedeà măreţul ei întreg.
Domnie ceri, ştiinţă, fericire...
Povara lor de nu ţi-ar sdrobì pieptul
Având tu tot, ai fi un Dumnezeu...
— Cere puţin şi poate se 'mplineşte!

Discipolul.

Arată-mi deci oricare taină vrei
Din a ştiinţei largă 'mpărăţie,
Cuvântul tău câştig e pentru mine,
Căci, uite, simt: nimica nu înţeleg.

Adam.

Să fie deci! Eşti vrednic să te-ascult
Şi-o să-ţi arăt cel mai ascuns altar,
Cum eu îl văd, să-l vezi tu: adevărul.
Dar uită-te, nu e 'n apropiere
Vre-un nechemat, căci e grozav cuvântul,
Aducător de moarte şi cutremur,
Dacă străbate 'n neamurile lumii...
Veni-va vremea, — o de-ar fi sosit —,
Când l-or purtà sărbătorit pe uliţi...
Dar n'a mai fi copil atunci poporul!
Dă-mi mâna, deci, şi spune-mi că nu vinzi
Ce-ai înţeles. Aşa. Ascultă dar.

Discipolul.

Cum tremur tot de patimă, de teamă.

Adam.

Ce mi-ai fost zis adineaori, băiete?

Discipolul.

Că 'n adevăr eu nu 'nţeleg nimic!

Adam.

Uite, nici eu şi nimeni altul! Crede-mi:
Filozofia-i numai poezia

© BCUCluj

se puteà constatà cât îi revine ţării o aderenţă la partidul d-lui Kossuth...

o

„Uneltirile lui Kristoffy“. Ziarul de după amiazi, „Esti Ujság“, satelitul lui „Bud. H-p.“, a pornit o campanie împotriva lui Justh şi a partidului său pe tema.... pactării cu Kristóffy şi ceilalţi drabanţi.

Cei cari au pactat, odinioară, cu Fejérváry nu pot presupune că poate să existe politiciani cari să nu-şi jertfiască principiile de dragul puterii.

Cele ce spune „Esti Ujság“, chiar dacă ar fi adevărate, nu constitue crimă sau tradare politică, nici chiar din punctul de vedere al celui mai intransigent independist. Ce spune anume „Esti Ujság“ ?

Numai atât că fostul ministru de interne Kristoffy a încercat să mijlociască o înţelegere între Lukács şi partidul lui Justh, în scopul ca acest partid independist să alcătuiască un nou guvern sub preşedinţia lui Lukács. Omul lui Kristoffy, în tratativele aceste, ar fi fostul comite suprem liberal Kubiny Géza. Asupra alor 4 condiţii tratativele s'ar fi sfârşit cu înţelegere deplină. Anume s'a ajuns la perfect acord 1. în chestia votului universal; 2. în chestia naţionalităţilor; 3. în chestiile sociale radicale şi 4. în chestia concesiilor naţionale (nu-i trebuie concesii nici lui Lukács, nici lui Kristoffy, nici lui Justh).

Cam atât spune „Esti Ujság“. Fireşte, atât Kubinyi cât şi Justh au grăbit să dea o desmintire categorică afirmaţiilor acestora.

Păcat că desmintirea, poate, corăspunde adevărului.

Progresul nostru economic*).

Ne plângem adeseori, că ţăranul român nu-şi cultivă în mod raţional moşioara sa şi tot aşa de des ne tânguim asupra faptului atât de păgubitor pentru noi, că în organismul nostru social ca popor lipseşte un puternic organ de viaţă — clasa mijlocie — care e menită să împreune în mod firesc ţărănimea cu intelectualii şi fără de care la nici un caz nu se poate ajunge la un echilibru în viaţa noastră economică!

Acestea neajunsuri, unii învăţaţi cearcă să le aducă în cea mai strânsă legătură cu prea puţina atenţiune ce să dă ştiinţelor naturale în şcoalele noastre peste tot şi cu lipsa totală a spiritului social, de care trebue să fie străbătut ori ce obiect de învăţământ şi îndeosebi tractarea ştiinţelor naturale. Şi cu tot dreptul.

Pentrucă economia rurală pe care se sprijineşte ţărănimea şi de altă parte industria pe care se întemeiază clasa de mijloc, nu sunt altceva decât ştiinţe naturale aplicate.

A aflà şi a cunoaşte natura şi calitatea solului, precum şi substanţele fertilizătoare cari fac pământul mai productiv, mai roditor, nu însemnează altceva, decât a pune'n aplicare unele cunoştinţe de chemie şi mineralogie.

Cultivarea plantelor agricole reclamă aplicarea cunoştinţelor de botanică.

Ca să putem întrebuinţà cu folos aceste plante în economia de vite, trebue să avem cunoştinţe de zoologie.

Numeroasele instrumente şi maşini agricole, cu ajutorul cărora săvârşim diferitele lucrări în economia rurală, toate funcţionează după legi fizice hotărite, pe cari nu le poţi nesocotì fără a întâmpinà greutăţi, sau a te păgubì.

Asemenea lucruri s'ar puteà spune şi despre industrie, care prelucră materii brute în fel şi fel de obiecte cu o mulţime de instrumente şi maşini industriale.

Din constatările de până aci ajungem a fi convinşi, că în ramii de activitate omenească despre cari vorbim, la tot pasul ni se cer cunoştinţe cari aparţin domeniului ştiinţelor naturale.

Putem deci înţelege fără multă bătae de cap, că fără a le aveà nu suntem îndreptăţiţi a nădăjduì o muncă mai conştie, mai raţională în agricultură nici în viitor.

Şi tot aşa de uşor poate înţelege oricine, că numai ştiinţele naturale au puterea să deştepte în noi interesul şi să formeze îndemnuri pentru îmbrăţişarea şi cultivarea cu succes a meseriilor.

Pentru dobândirea şi formarea astorfel de îndemnuri şcoala noastră de azi — dacă voim să fim sinceri — trebue să mărturisim — nu oferă destule prilejuri. Cu împrejurarea că ne-ar lipsi dela început cu desăvârşire inclinaţia către aceste ramuri de activitate, nu ne putem scuza, deoarece copilul care păşeşte pentru întâia dată pragul şcoalei, vine dela morişca sa de apă, dela plugul şi dela maşina sa de bostan, de cari se desparte cu lacrimi în ochi; vine deci cu fantazia aprinsă de jucăriile sale şi cu o mulţime de inclinaţii pentru lucrul câmpului şi meserii, cari inclinaţii ar fi baza firească de unde să-şi înceapă şcoala lucrarea sa

Lucrul se întâmplă însă în cele mai multe cazuri altcum.

Copilul ajuns în şcoală nu mai vede nici una din sculele sale, cari i-au fost cei mai buni tovarăşi de petrecere, ci în scurtă vreme e pus să caute prin cărţi după substantive si le căută în româneşte, le caută în ungureşte şi în nemţeşte, ba dacă ajunge în liceu le mai căută şi în latineşte şi mai ştiu eu încă în ce limbi.

Cum poţi aşteptà dela un astfel de băiat, care cercetând regulat şi terminând şcoala primară agerindu-şi dibăcia mai mult în aflarea substantivelor, ca el să devie un plugar mai iscusit decât altul, care a ocolit în acea vreme şcoala ducându-se cu tatâne-so la plug să mâne vitele?

In felul acesta se explică, pentruce ţăranul român nu sprijineşte şcoala cum ar trebui, pentrucă el vede că nu-i stă în ajutor acolo unde el are lipsă şi unde-l doare!

„Un singur fenomen de fizică nu i-a fost explicat — după cum zice un învăţat de al nostru — aşa fel, ca răspândindu-l în viaţa practică să-l ştie stăpânì şi adaptà serviciului său.“

La noi în cele mai multe cazuri lipsesc şi condiţiile pentru acest scop.

Din cărţi nu poţi învăţà aceste lucruri, ci numai având fiecare şcoală — după cum e la alte popoare mai înaintate — un mic laborator de ştiinţe naturale, înzestrat cu cele mai de lipsă aparate pentru arătarea, cunoaşterea şi aplicarea legilor naturei, în mijlocul căreia ne-a pus D-zeu să trăim şi ale cărei bogăţii menite pentru noi — din cauza neştiinţei noastre — ni-le exploatează străinii.

Puţine, din samă afară puţine sunt la noi acelea şcoli, cari au asemea rechizite. Ştiu acest lucru din practică, vizitând câteva şcoli săteşti şi mi s'a dat ocazia — când eram în serviciul consistorului nostru — să privesc în inventarul mai multor parohii, în cari rubrica rechizitelor şcolare erà reprezentată prin o sumă de tot modestă, în comparaţie cu altele ce conţin lucruri mai puţin folositoare de zeci de ori.

*) Introducere la prelegerea experimentală ţinută cu ocazia conferenţei învăţătorilor din tractul Sibiiu, de profesorul *Aurel Bratu*.

Acelora de cari noi n'avem ştire.
E cea mai blândă 'nvăţătură asta...
In lumea ei de arătări si visuri
In linişte ea singură petrece.
Dar, vezi, tovarăşi are fără număr
Ce scriu pe prund cu fruntea încreţită,
Prăpastie socot ei într'o slovă,
Altar e cercul... cât pe-acì să râzi
Cât de naivă-i biata comedie,
Când te trezeşti şi mintea înţelege
Cât e de jalnic jocul de pe prund;
Căci până toţi cu sufletu 'n cutremur
Grijesc cu teamă scrisul din ţărână,
In împrejur sunt curse fără număr
Şi ghiara lor înhaţă pe viteazul
Ce-a îndrăznit hotarul lor să-l treacă,
Vezi nebunia pusă 'n calea noastră
Din pietatea vremilor apuse
Cum stă păzind puterea înţelenită!

Discipolul.

Pricep. Pricep! Şi 'n veci va fi tot astfel?

Adam.

Asupra lor va râde viitorul,
Pe purtătorul trebilor de obşte,
Pe ortodoxul cărui ne închinăm
L'or porecli urmaşii saltimbanc,
Când va venì luceafărul de-aievea
Cu strălucire fără de minciună,
Bărbatul vrednic, simplu şi firesc
Ce sare-atunci când groapă vede în cale
Ş'alege drumul câmpului deschis.
Şi 'nvăţătura care duce astăzi
Cu ceaţa ei la casa de nebuni
Neînvăţată toţi o vor pricepe!

Discipolul.

Acesta-i graiul ce-l vorbeau odată
Apostolii... Şi-l înţeleg, maiestre!
Dar dacă toate-s fără de folos,
Vai, nu-mi sdrobì iubirea pentru artă
Şi, ca s'o 'nvăţ, fă legea să-i cunosc!

Adam.

Şi arta e atunci desăvârşită
Când se ascunde de n'o vede nimeni!

Discipolul.

Să mă opresc la adevărul dur?
Au nu vestmântu 'nchipuirii mândre
Insufleţeşte operele noastre?

Adam.

E drept, e drept. Cu duh astfel se 'mbracă,
Astfel devin asemănate firii,
Intruchipări cu suflet vecinic viu,
In alt chip sunt păpuşi neputincioase.
Să nu te temi că 'nchipuirea ta
Trece hotarul larg al firii noastre,
Dar nu-s porunci şi lege nu-i în artă!
Acel ce poart'un Dumnezeu în suflet,
Va cuvântà, ori va săpà în piatră,
Va 'nfiripà la cântece măiestre,
Va plânge-amar când sufletul îl doare
Şi va zâmbì 'n beţia voluptăţii...
In sborul lui cărare nouă taie
Şi tot îşi vede ţinta împlinită,
Legi nouă-aduce întruparea lui
Dar uită-te: în faţa lor piticii
Stau stăviliţi şi nu pot prinde aripi.

Discipolul.

Răspunde-mi deci, maiestre, ce să fac?
Atâtea nopţi eu am jertfit ştiinţii,
Ca să devin de-o pănură cu proştii?
Atâta trudă înzadar pierdută?...

Adam.

Pierdută nu-i: câştigi îndreptăţirea
Ispita ei dispreţului s'o dai!
Celce n'a stat nici când pierzării 'n faţă
E nevoiaş şi laş de se fereşte.
Dar cel viteaz şi încercat în lupte
Poate lăsà o harţă trecătoare,
Curajul lui înfrânge bănuiala.
Adună-l deci ăst vrav de pergamente,
Ăst mucegai de foi îngălbenite,
L'aruncă 'n foc! De veci zădărnicit-a
Statornicirea minţii noastre limpezi,
Cruţându-ne de sarcina gândirii.
Din slova lui purced drept prejudiţiu
Şi rădăcină prind în lumea nouă,
Păcatele atâtor veacuri moarte!

© BCUCluj

Nu voi să amintesc în mod concret rubrica de comparaţie — să nu fie cumva rău înţeles ci spun numai atâta, că am constatat în multe cazuri, că noi de dragul unei iluzii optice jertfim neasemănat mai mult, decât pentru provederea şcoalelor noastre cu rechizitele necesare.

Dar şi acolo unde mai este câte ceva, nici pe departe nu e îndestulitor pentru a se puteà face instrucţia ştiinţelor naturale după cerinţele de azi.

Vorbind despre acestea neajunsuri cu dl comisar al intrunirii D.-Voastră de azi, cu dl referent şcolar şi cu colegul D-Voastră învăţător dela şcoala de aplicaţie, am ajuns să fim de acord în părerea, că ar fi bine să vorbim despre aceste lucruri într'un mod mai concret şi în conferenţa învăţătorească, arătând câteva experimente cu unele aparate prescrie de noua lege şcolară.

Cu aceste câteva lămuriri, despre care cred că e bine să fie accentuate cât de des, fie ele chiar cunoscute pentru unii, cărora li se cuvine a le ştì, voi executà unele experimente fizicale, indicând felul cum aceste vor trebui utilizate în scopul de-a contribui la înmulţirea cunoştinţelor de cari are lipsă ţăranul român în vieaţa sa şi la îndeletnicirile economice.

Imi voi da silinţa să arăt în legătură cu un număr mic de demonstraţii fizicale, în ce chip studiul naturei poate contribui la înaintarea poporului nostru în ale agriculturei şi în cele higienice, în cari direcţii va trebui să lucrăm ca să ne întărim în măsură din ce în ce mai mare, pentrucă numai un popor sănătos şi bun cunoscător al meseriei sale principale va putea exploatà în măsură îndestulătoare bogăţiile pământului, de care-i este legată vieaţa vremelnică, pentru a cărei susţinere Atotputernicul i-a pus înaintea ochilor o mulţime de lucruri folositoare, numai să înveţe a le întrebuinţà spre binele propriu.

Un ziar confiscat. „Lupta“, organul socialiştilor români bucovineni, a fost confiscat din ordinul procurorului, pentru că a reprodus poezia profesorului universitar din Iaşi, A. C. Cuza, intitulată „La mormântul meu“. Procurorul consideră că poezia atacă grav religia şi ironizează ideea existenţei lui Dumnezeu, lucru nepermis de lege.

ECONOMIE.

Politică cuminte.

Banca „Agricola“ din Hunedoara a fost cea dintâi, care a ştiut să chibzuiască norocos un nou mijloc de ajutorare a poporului nostru. Alăturea de treburile regulate de bancă (darea de împrumuturi în bani), dela alcătuirea ei a îngrijit şi de negoţul cu bucate.

Prin cumpărarea bucatelor dela proprietari şi negustori, şi apoi prin vânzarea acestor bucate celor lipsiţi, — a scăpat multe zeci de mii de ghiarele geşeftăriei hrăparete.

Vestea asta a pătruns până departe şi ne bucurăm văzând, că şi pe aiurea însufleţiţii conducători ai poporului nostru încep să urmeze pilda dată şi dovedită ca izbânditoare.

Intre cei dintâi, cari au luat în şirul lucrărilor lor şi negoţul cu bucatele, au fost conducătorii băncilor „Grăniţerul“ din Dobra şi „Tovărăşia agricolă“ (azi „Agricola“) din Sebeşul-săsesc.

Mai nou se ocupă cu acelaş gând banca „Bistriţana“ din Bistriţa, „Şoimul“ din Uioara, şi alte câteva bănci cu conducători înţelegători de aceste trebuinţe ale ţărănimii noastre.

De cât toate acestea însă mai îmbucurătoare e ştirea că „Agricola“ din Hunedoara, în tovărăşie cu banca „Zlăgneana“ din Zlagna, a făcut un mare magazin de bucate pentru Munţii apuseni, sălăşluit în Zlatna.

Acest magazin de bucate va scutì pe Moţii noştri de drumurile pe la Aiud şi Luduş, pe la Blaj şi Alba eulia, şi mai pe sus îi va scutì de pagubele ce-le îndurau prin plătirea preţurilor celor mari, ce erau siliţi să le dea, — ajunşi fiind odată cu carăle în o piaţă ori alta de unde nu se puteau întoarce cu carul gol!

Tot aşa lucru bun, deşi mai mic, face „Agricola“, când împreună cu conducătorii băncii „Hondoleana“ din Hondol, deschide şi acolo un magazin de bucate, pentru cele vre-o 12—15 sate din jurul Hondolului!

Fapta „Agricolei“ şi a tovareşelor ei de muncă, vredniceşte toată lauda! — (Tovărăşia).

PARTEA LITERARĂ.

Martirul.

Pe înserate, corabia „Trinitatea“, cu o încărcătură de grâu, ridică ancora cu destinaţie spre Dalmaţia. Coborà fluviul liniştit, între bărcile înşirate la rând, în vreme ce pe ţărm se aprindeau focuri şi marinarii intraţi în port cântau. După ce eşì din îmbucătura strâmtă, corabia intră în Adriatica.

Vremea erà priincioasă. Pe cerul de Octomvrie, luna plină, aproape pe luciul apei, atârnà ca o lampă cu lumini dulci roşiatice. Inapoi, munţii şi colinele aveau atitudini de femei tolănite. Stoluri de gâşte sălbatice treceau tăcute la zenit şi dispăreau.

Mai întâi, cei şase oameni şi un copil făcură o manevră de împreunare ca să ia vânt. Apoi, când adierea umflă pânzele văpsite cu roşu şi însemnate cu chipuri grosolane, cei şase oameni se aşezară şi se puseră pe fumat, liniştit. Copilul, călare pe proră, începù să cânte un cântec din satul lui.

Talmonte cel mare, ţîşnind în apă un scuipat lung şi punându-şi iarăş în dinţi faimoasa lulea, zise:

— Vremea n'are să rămână frumoasă.

La proorocirea aceasta, cu toţii se uitară în larg, fără să zică nimic. Erau marinari voinici şi hârşiţi cu nestatorniciile mărei. Navigaseră adesea spre insulele dalmate, către Zara, către Triest, către Spalato şi cunoşteau bine drumul. Unii îşi aminteau cu plăcere de poamele insulelor şi de vinul acela de Dignano care are mirosul trandafirului.

Stăpânul corăbiei erà Ferrante La Selvi. Cei doi fraţi Talmonte, Ciru, Massacese şi Gialuca, toţi de fel din Pescara, compuneau echipagiul. Pe copil îl chemà Nazareno.

Cum erà lună plină, oamenii rămaseră pe punte. Marea erà presărată cu luntri de pescuit. Din când în când treceau pe lângă corabie bărci, şi marinarii îşi spuneau vorbe prieteneşti. Pescuitul mergeà bine, după cât păreà. Când trecură de bărci şi marea devenì pustie, Ferrante şi Talmonte se coborîrà în cabină ca să se odihnească. Massaccese şi Gialuca, după ce'şi sfârşiră lulelele, făcură tot aşa. Ciru rămase de rând pe punte

Inainte de a coborì, Gialuca arătà tovarăşului o bubuliţă la ceafă zicând:

— Ia te uită ce am aici.

Massacese se uità şi răspunse:

— Nimica toată. Nu băgà de seamă.

Erà o roşeaţă ca aceea pricinuită de o înţepătură de insectă; şi, în mijlocul roşeţei, o bubuliţă mică.

Gialuca mai spuse:

— Mă doare.

Pe înoptate, vântul se schimbà şi marea începù să se umfle. Corabia începù să joace pe valuri; erà tîrîtă spre răsărit, pierdeà drumul. Gialuca gemeà din când în când, pentrucă fiecare mişcare bruscă a capului îi produceà dureri.

Ferrante la Selvi 'l întrebà: Ce ai?

La lumina felinarului, Gialuca îşi arătà buba. Roşaţa se întinsese pe piele şi, la mijloc, se vedeà vîrful unei bube.

După ce se uità, Ferrante zise şi el:

— Nimica toată. Nu băgà de seamă.

Gialuca luà o batistă şi se legà la gât. Apoi începù să fumeze.

Corabia, zguduită de valuri şi împinsă de vântul din potrivă, mergeà spre ost. Sgomotul mărei acopereà glasurile. Din când în când câte un val se spărgeà pe punte cu o uruitură năbuşită.

Când se făcù noapte, furtuna se potolì şi luna răsărì din apă ca o cupolă de foc. Vântul însă se domolise; şi, în linişte, corabia rămase

---

L'asvârle 'n loc! Şi treci la sânul firii!
Din cărţi să 'nveţi tu rostul unui cântec
Şi cum e codrul, pân' viaţa trece
Intre păreţii prăfuiţi şi reci?..
Crezi prea lung traiul de vrei pân' la groapă
Să tot culegi înţelepciuni din cărţi?.
Deodat' să zicem slovei bun rămas!
Te poarte 'n drumu-ţi tinereţea mândră
La cântec drag, la razele de soare,
Iar' tu 'ndoelnic păzitor de suflet,
Mă dù pe mine 'n lumea viitoare
Ce 'nţelegând un suflet sfânt şi mare,
Va dà cuvânt gândirii ce mişeşte
Prin dărmătura veacurilor stinse!...

(Cortina).

Trad. de ***Octavian Goga.***

Cronica Rimată.

Sfârşit de toamnă.

Mă'ntorc târziu, spre ziuă,
Pe drumuri dezolate...
O frunză ţipă jalnic
In vântul care bate.

Nu-i nimeni la ferestre
Şi nimeni nu-i pe stradă,
Pe cer aleargă norii
In sombră cavalcadă.

Aleargă norii vineţi
Balauri, codri, nave
Ce vin să-mi obosească
Privirile bolnave.

Mă 'ntorc târziu... La mine
O inimă nu bate,
Nici şoareci, nici speranţe
Pustii, singurătate...

Pe ziduri joacă umbre
Se 'nalţă şi se lasă
Pereţi-s reci şi umezi,
Miroase-a mort în casă.

Pe streşini umblă vântul
Cu paşi de somnambul,
S'adună, se desface,
Se 'ndoaie ca un sul.

Se sbate, strigă, urlă,
Suspină ca o mare...
De ce-i aşa de tristă
A vântului chemare?

Mă 'ntind s'adorm... Zadarnic...
Incet, se face zi...
Ca mâine fi va iarnă,
Ca mâine n'oiu mai fi.

Şi gândul morţii vine,
Fantastic liliac,
Să 'ntindă aripi negre
Pe-o viaţă de burlac.

Şi gândul morţii vine
Să-mi ţiue în ţeastă:
S'a isprăvit!.. E vremea
Să-ţi cauţi o nevastă!

Paris, Nov. 18. ***E. Victor.***

© BCUCluj

nemişcată, cu pânzele întinse. La intervale suflà câte o adiere trecătoare.

Gialuca se văità de durere. Tovarăşii, ne mai având nimic de făcut, se gândiră să vadă de dânsul. Fiecare spuneà câte un leac. Ciru, ca mai vechiu, luă iniţiativa şi propuse o cataplasmă de făină şi miere. Aveà câteva cunoştinţi medicale, pentrucă acasă nevastă-sa se îndeletniceà cu medicina şi vrăjitoria şi vindecà bolile cu băuturi şi ierburi. Lipseà însă şi făina şi mierea şi pezmeţii n'ar fi fost buni de nimic.

Atunci Ciru luă o ceapă şi un pumn de boabe; sfărîmă boabele, tăiă ceapa, făcù cataplasma. La atingerea amestecului acesta, Gialuca îşi simţì durerea crescând. Peste un sfert de ceas îşi smulse legătura dela gât şi o aruncà cu totul în mare, cuprins de o nerăbdare mânioasă. Ca să răzbească durerea, se puse la cârmă şi multă vreme ţinù lemnul. Vântul se stârnise, pânzele pâlpăiau vesel. In noaptea luminoasă se zăreà la orizont o insulă mică, de sigur Pelagosa, ca un nor pus pe apă.

A doua zi dimineaţa, Ciru, care căutà acum boala lui Gialuca, vrù să examineze rana. Umflătura crescuse; se întinsese pe o mare parte a gâtului; luase o formă nouă şi o coloare mai închisă care, la mijloc, dădeà în violet.

— Ei! ce-i asta? strigă el, curios, cu glas tare care făceà pe bolnav să tresară.

Şi chemà pe Ferrante, pe cei doi Talmonte, pe toţi tovarăşii.

Părerile fură diferite. Ferrante îşi închipuì o boală grozavă care va năbuşì poate pe Gialuca. Acesta din urmă, cu ochii deschişi peste măsură, cam palid, ascultà pronosticurile.

Cerul se acoperise de ceaţă; marea aveà înfăţişarea sinistră, şi stoluri de pescari de mare fugeau către ţărm ţiuind. Un fel de groază îi pătrunse în suflet.

In sfârşit, Talmonte cel tânăr zise cu ifos:

— E o bubă neagră.

Ceilalţi aprobară:

— Da! da! se prea poate!

Intr'adevăr, materii de sânge ridicară pielita bubei, care plesnì. Şi toată partea bolnavă luà înfăţişarea unui viespar, din care puroiul curgeà din belşug. Umflătura şi supuraţia se adânceau, se întindeau repede.

Gialuca, în groaza lui, invocà pe sfântul Roch, care vindecă rănile. Făgăduì zece, douăzeci de livre de ceară. In genunchi, în mijlocul punţei, întindeà mânile spre cer, îşi făceà jurământul cu un gest tragic, pomeneà pe tată-său, pe mamă-sa, pe nevastă, pe copii. In jurul lui, tovarăşii, la fiecare invocaţie îşi făceau cruce cu un aer grav.

Ferrante la Selvi, care presimţeà furtuna, ţipă cu un glas aspru o poruncă în tumultul mărei. Corabia se plecà cu totul pe o coastă. Massacese, cei doi Talmonte, Ciru se repeziră la manevră. Nazareno se cătărî în vârful unui catarg. Cât a-i clipì, pânzele fură strânse; nu mai rămaseră decât cele două foce. Şi corabia, când pe o coastă când pe alta, începù o alergătură desordonată pe crestele valurilor.

— Sfinte Roch! Sfinte Roch! strigă Gialuca, cu tot mai mare aprindere, emoţionat şi de gălăgia de prin prejur, sprijinit pe genunchi şi pe mâni ca să reziste legănăturei.

Câte-odată, un val mai mare se abăteà pe punte; apa o măturà dela un cap la altul.

— Dă-te jos! îi strigă Ferrante.

Gialuca se coborî în cabină. Simţeà o căldură arzătoare, o uscăciune pe toată pielea; şi frica boalei îi strângeà pieptul. Sub punte, în lumina slăbită, formele lucrurilor luau înfăţişeri ciudate. Se auzeau loviturile înăbuşite în pereţii corăbiei şi pârâitura întregei lemnării.

Peste o jumătate de ceas, Gialuca se urcă iar pe punte, schimbat ca şi când ar fi eşit din mormânt. Ii plăceà mai bine să şadă la aer, să se expună ceţei, să vadă oameni, să respire vânt.

Ferrante, surprins de gălbeneala aceia, îl întrebà:

— Dar ce ai?

Şi ceilalţi marinari, fără a-şi părăsì posturile, începură să vorbească despre leacuri, cu glas tare, strigând aproape ca să domine sgomotul furtunei. Se însufleţeau. Fiecare îşi aveà metoda lui. Doctori şi n'ar fi judecat cu mai multă încredere. Discuţia îi făceà să uite primejdia.

Cu doi ani mai înainte, Massacese fusese martor la o operaţie făcută într'o împrejurare la fel de un doctor adevărat, pe şoldul lui Giovani Margadonna. Doctorul tăiase, apoi arsese rana, o frecase cu bucăţi de lemn înmuiate într'o apă ferbinte; şi pe urmă, cu un fel de lingură, luase carnea arsă care semănà cu drojdia de cafea. Margadonna scăpase cu viaţă.

Massacese se aprindeà; repetà ca un chirurg pe care nu-l mişcă nimic:

— Trebue tăiat! Trebue tăiat!

Şi cu mâna înspre bolnav, făceà ca şi cum ar tăià.

Ciru fù de părerea lui Massacese. Cei doi Talmonte se învoiră şi ei. Ferrante la Selvi dădù din cap. In cele din urmă, Ciru făcù lui Gialuca propunerea. Dar Gialuca nu vrù să se învoiască. Şi Ciru ţipă, într'o pornire, brutală, pe care nu şi-o putù stăpânì:

— Atunci, mori.

Gialuca îngălbenì mai mult, şi se uità la tovarăşul lui cu ochii măriţi de groază.

Inoptà. Din pricina întunerecului s'ar fi zis că marea urlà mai tare. Valurile, trecând prin lumina felinarului dinainte, aruncau licăriri... Pământul erà departe. De câteori veneà câte un val, marinarii plecau capul şi ţipau, toţi deodată, după cum fac lucrătorii cari, muncind, combină o sforţare comună.

Luna, ieşind din nouri, micşoră grozăvia Marea rămâneà însă tot rea.

Dimineaţa Gialuca zise tovarăşilor:

— Tăiaţi!

Mai întâi, tovarăşii ţinură un fel de consiliu deliberativ. Apoi, examinară tumoarea care se făcuse mare cât un pumn. Vineţelile, cari înainte o făceau să semene cu un viespar, nu mai făceau acum decât un singur ulcer.

Massacese zise:

— Haide! Curaj!

El trebuià să facă pe chirurgul. Incercă pe unghie ascuţişul cuţitului, şi la urmă alese pe al lui Talmonte cel mare, pentrucă erà ascuţit de curând.

Repetă:

— Haide! Curaj!

Un fel de tremur de nerăbdare îl înfioră, pe el şi pe ceilalţi.

Bolnavul păreà a fi acum doborît de o stupoare adâncă; cu ochii aţintiţi pe cuţit, cu gura pe jumătate căscată, cu mânile moi de-alungul corpului, ca un idiot.

Ciru îl puse să stea jos, îi scoase legătura şi buzele îi produseră fără voie un plescăit de scârbă.

Toţi se plecau pe rană, tăcuţi, atenţi.

Massacese zise:

— Aşa şi aşa.

Şi cu vârful cuţitului arătà cum trebuià să se taie.

De-odată Gialuca izbucnì în lacrimi. Tot corpul îi erà sguduit de suspine.

— Curaj! Curaj! repetară marinarii ţinându-l de braţe.

Massacese începù operaţia. La prima atingere a cuţitului, Gialuca începù să urle; apoi încleştà fălcile şi nu se mai auzì decât un fel de muget năbuşit.

Massacese tăià încet, dar cu o mână sigură, cu vârful limbei scos afară, cum îi erà obiceiul când voia să facă ceva cu băgare de seamă. Corabia însă se clătinà grozav şi tăietura se făceà neregulat; cuţitul pătrundeà când mai puţin când mai mult. O sguduitură mai tare făcù să se înfigă cuţitul în carne sănătoasă. Gialuca urlă a doua oară şi se sbătù, însângerat, ca o vită în mânile măcelarului. Nu mai vroià să rabde.

— Nu, nu, nu!

— Nu te mişcà! Nu te mişcà! strigă Massacese pe la spate, încăpăţinat să-şi sfârşească opera, de teamă ca tăetura întreruptă să nu agraveze primejdia.

Marea, tot înfuriată, spumegà împrejurul corăbiei fără încetare. Nori în formă de trombă se urcau în fundul orizontului şi acopereau cerul pustiit de pasări. In sgomotul acesta, în lumina aceasta, o aţiţare ciudată cuprindeà pe oamenii aceia. In lupta lor de a ţine pe rănit, se simţiau fără voie furioşi.

— Nu te mişcà!

Massacese mai făcù încă patru şau cinci tăieturi, repede, la întâmplare. Un sânge amestecat cu materii albicioase se scurgeà din răni. Toţi erau mânjiţi, afară de Nazareno, care tremurând, şedeà la pupă, înspăimântat de groaznica privelişte.

Ferrante la Selvi băgă de seamă că vasul erà în primejdie şi strigă o comandă din tot pieptul:

— Vira de bord!

Cei doi Talmonte, Massacese, Ciru, executară manevra. Corabia îşi luă mersul clătinându-se. In depărtare se zăreà Lissa. Lungi şuviţe luminoase, sclipind prin nori, cădeau din soare pe apă şi se schimbau după culorile cerului.

Ferrante rămase la cârmă. Ceilalţi se întoarseră lângă Gialuca. Trebuiau curăţate tăieturile, trebuià ars, trebuià pusă scamă.

Operatul erà acum în o adâncă prostraţie. Par'că nu mai pricepeà nimica. Se uità la tovarăşii lui cu ochii stânşi, deja turburi, ca cei ai animalelor ce-şi trag sufletul. Din când în când repetà, ca şi când îşi vorbeà lui singur:

— Sunt mort? Sunt mort?

Ciru, cu nişte câlţi groşi, încercà să curete; mâna îi erà însă greoaie; întărâtà rana. Ca să urmeze până la capăt pilda chirurgului lui Margadonna, Massacese ascuţeà cu băgare de seamă bucăţi de lemn de brad. Cei doi Talmonte se ocupau de smoală; căci fusese aleasă smoala pentru arderea ranei. Nu se puteà însă aprinde foc pe puntea pe care apa o inundà la fiecare moment. Cei doi Talmonte se coborâră în cabină.

Massacese strigă lui Ciru:

— Spală cu apă de mare!

Ciru urmă sfatul. Gialuca se supuneà la orice, gemând necontenit, clănţănindu-i dinţii. Ceafa îi devenise enormă, roşie peste tot, aproape vânătă pe alocurea. In jurul tăeturilor se şi vedeau ivindu-se câteva pete închise. Bolnavul răsuflà cu greutate, înghiţeà greu; şi setea îl chinuià.

— Dă-te în grija Sfântului Roch, zise Massacese, care sfârşise de ascuţit bucăţile de lemn şi care aşteptà smoala.

*

Corabia, împinsă de vânt, îşi schimbă drumul spre nord, în spre Sobetico, şi pierdeà insula din vedere. Cu toatecă valurile erau încă puternice, furtuna păreà că se sfârşeşte. Soarele strălucea în mijlocul cerului, printre nourii de culoarea ruginei.

Cei doi Talmonte aduseră un vas plin cu smoală ferbinte.

Atunci, ca să-şi reînoiască rugăciunea către sfânt, Gialuca îngenunchiă. Toţi îşi făcură cruce.

— O! sfinte Roch, scapă-mă! îţi făgăduesc o candelă de argint, undelemn pentru tot anul şi treizeci de livre de lumânări. O! sfinte Roch, scapă-mă! Am nevastă şi copii... Fie-ţi milă, îndură-te, bunule sfinte Roch.

© BCUCluj

Gialuca şedeà cu mâinile împreunate; vorbeà cu un glas ce nu i-se mai recunoşteà. Pe urmă stătù jos şi zise lui Massacese:

— Arde!

Massacese înfăşură bucăţile de lemn cu câţiva câlţi, le muiă una după alta în smoala fierbinte şi frecă rana. Ca să facă arsura mai adâncă şi mai folositoare, turnă chiar smoală în răni. Ceilalţi se cutremurară la vederea acestui chin.

De la locul lui, Ferrante la Selvi zise dând din cap:

— L'aţi omorît!

Coborâră în cabină pe Gialuca, pe jumătate mort, şi'l lungiră în culcuşul lui. Nazareno fù lăsat să-l păzească. Pe punte se auzeà glasul răguşit al lui Ferrante comandând manevra, şi paşii grăbiţi ai marinarilor. Trinitatea vira de bord, scârţâind. De odată Nazareno băgă de seamă că se făcuse o gaură pe unde intrà apa; strigă. Marinarii se coborâră repede. Ţipau cu toţii şi lucrau să astupe spărtura. S'ar fi zis că se scufundă corabia.

Cu toată toropeala lui fizică şi morală, Gialuca se ridică din culcuşul lui, închipuindu-şi că erau gata să se scufunde, şi se agăţă disperat de unul din Talmonte. Se rugà ca o femee:

— Nu mă lăsaţi! Nu mă lăsaţi!

Il liniştiră, il culcară iarăş. Ii erà frică acum: bolboroseà cuvinte fără înţeles, plângeà, nu voià să moară.

Cum umflătura care creşteà cuprinsese tot gâtul şi toată ceafa şi acum se întindeà chiar pe umeri puţin câte puţin şi rana deveneà din ce în ce mai enormă, simţeà că se înăbuşe. Căscà mereu gura mare ca să tragă aer.

— Duceţi-mă sus! Nu pot să răsuflu; acì am să mor...

Ferrante chemă pe oameni pe punte. Corabia infruntà valurile incercând să-şi reià drumul, şi manevra erà gata. Cu cârma în mână, patronul urmăreà vântul şi dădeà ordinele trebuitoare. Pe măsura ce se apropià seara, valurile se potoleau.

După câtva vreme, Nazareno venì pe punte speriat strigând:

— Gialuca moare! Gialuca moare!

Marinarii dădură fuga şi-şi găsiră tovarăşul deja mort în culcuş, cu faţa descompusă, cu ochii deschişi, cu obrazii umflaţi, ca un om strâns de gât.

Talmonte cel mare zise:

— Şi acum?

Ceilalţi tăcură cam miraţi în faţa cadavrului.

Se urcară tăcuţi pe punte. Talmonte repetà:

— Şi acum?

Ziua părăseà încet apele. Liniştea se coborà în văzduh. Pânzele se desumflară a doua oară şi corabia se oprì. Se vedeà insula Solta.

Adunaţi la proră, marinarii discutau întâmplarea. Toate sufletele erau neliniştite. Massacese erà galben şi gânditor. Zise:

— N'o să creadă că l'am omorît noi? N'o să avem plictiseli?

Aceiaş temere chinuià deja minţile oamenilor acestora superstiţioşi şi fricoşi. Răspunseră:

— Ai dreptate.

Massacese stărui:

— Atunci? Ce-i de făcut?

Talmonte cel mare zise:

— A murit, nu-i aşà? Să-l aruncăm în mare. O să se creadă că l-am pierdut pe furtună... De sigur, asta e tot ce se poate face.

Ceilalţi aprobară. Nazareno fù chemat.

— Tu, ştii... mut ca un peşte.

Şi cu un gest ameninţător, îi pecetluiră secretul în suflet.

Apoi se coborîră ca să ia cadavrul. Deja rana împrăştiase miros greu; fiecare mişcare făceà să ţâşnească puroiul. Massacese zise:

— Să-l punem într'un sac.

Luară un sac; cum însă cadavrul nu intrà decât jumătate, legară sacul la genunchi, şi picioarele rămaseră afară. Instinctiv, făcând funebra operaţie, priveau în jurul lor. După furtună, Adriatica aveà o clătinare largă şi egală. In fund se vedeà insula Solta toată azurie.

Massacese zise:

— Să-i punem şi o piatră...

Aleseră o piatră din lest şi o atârnară de picioarele lui Gialuca.

Massacesse zise:

— Inainte!

Ridicară cadavrul la înălţimea parapetului şi-l trecură peste bord. Apa se reinchise bolborosind; corpul se pogorî mai întâi clătinându-se încet, apoi dispărù.

Marinarii se întoarseră la proră şi aşteptară să înceapă vântul. Fumau fără să zică nimic. Massacese făceà mereu un gest fără să-şi deà seama, cum fac cei ce se gândesc.

Vântul se pornì. Pânzele palpitară o clipă şi se umflară. Trinitatea pornì în spre Solta. După două ceasuri de mers bun intrară în canal.

Luna luminà ţărmul. Marea erà liniştită aproape ca un lac. Două corăbii ieşeau din portul Spalatro şi veneau în contra-bord. Echipagiile cântau.

Auzind cântecul, Ciru zise:

— Na! Sânt din Pescara!

Şi văzând figurile şi literile de pe pânze, Ferrante zise:

— Sunt corăbiile lui Raymond Calare...

Dădù un ţipăt.

Compatrioţii lui îi răspunseră prin alte strigăte. Una din corăbii erà încărcată cu curmale uscate şi cealaltă cu măgari.

Când a doua corabie fù aproape de Trinitatea, se schimbară saluturi.

Un glas strigă:

— Ei! Giallu! Unde e Gialuca?

Massacesse răspunse:

— L'am pierdut pe mare pe furtună. Spune mă-sii.

Diferite esclamaţii porniră de pe corabia încărcată cu măgari. Apoi îşi ziseră adio.

— Adio! Adio! La Pescara! La Pescara!

Şi, depărtându-se, echipagiile îşi văzură de cântec, în lumina lunei.

Gabriele d' Annunzio.

Expoziţia de vite din Marpod.

Scurt după expoziţia de copii din Orlat, „Reuniunea rom. agricolă sibiiană“, la 7 Noemvrie n. c., aranjază a 19-a expoziţie de vite de prăsilă în comuna Marpod. In vara anului 1908 poporaţiunea din Marpod şi din comunele învecinate, a fost greu lovită de o grindină de mărime neobişnuită, al cărei urme şi acum se văd în păreţii din altarul bisericii din Marpod şi ale cărei urmări păgubitoare să vor resimţi încă multă vreme. Atunci Reuniunea agricolă, apelând la generozitatea obştei, ni-a servit cu ajutoare bănesti întru alinarea în câtva a suferinţelor şi acum tot ea este, care după dezastrul îndurat, dorind a ne cunoaşte felul de ţinere al vitelor, acest prietin nedespărţit şi de folos aducător al economului, aranjază expoziţia de vite la noi, ca şi pe această cale să ne încurajeze, să ne tindă mână de ajutor. Pentru această deosebită bunăvoinţă, poporaţiunea noastră în veci recunoscătoare, a răsplătit şi a primit cu adevărată dragoste pe reprezentanţii Reuniunii. Duminecă, în 7 Nov. des de dimineaţă junii din Marpod, formând un mândru banderiu de călăreţi, în în frunte cu 2 stegari ai lor, întâmpină la marginea comunei Hosman pe trimişii Reuniunii: domnii I. Chirca, viceprezid. (Sălişte), Dr. P. Şpan, A. Cosciuc, şi Vic. Tordăşianu. Aici inimosul june I. Bologa rosteşte o frumoasă cuvântare de bineventare, asigurând Reuniunea, că tinerimea din Marpod urmăreşte şi ea lucrările ei şi va năzuì să tragă cu toţii foloase din întreprinderile ei binefăcătoare. Ii răspunde demn şi la înţeles dl Dr. Şpan. Incunjuraţi de călăreţi sosim la marginea hotarului comunei Marpod, unde zelosul paroh Florian Bologa, asistat de membrii comitetului parohial, prin cuvinte calde salută pe reprezentanţii Reuniunii, cari pe timp de iarnă, pe timp ploios nu pregetă a alergà în mijlocul poporaţiunei, pe care ca adevăraţi părinţi, o călăuzeşte pe căile cele bune. Ii răspunde în termini aleşi şi bine simţiţi viceprezid. I. Chirca. La intrarea în Marpod am fost plăcut surprinşi, că întreagă poporaţiunea, va să zică şi locuitorii Saşi, cari sunt în mare majoritate, a ieşit întru întâmpinarea Reuniunii. Ajunşi în comună am azistat la serviciul divin, oficiat cu multă pietate de ven. paroh I. Părău din Agnita, care, într'o cuvântare potrivită, vorbind despre însemnătatea expoziţiilor de vite, imploră binecuvântarea cerului asupra lucrărilor harnicei Reuniuni.

Intr'aceea, înseninându-se de-a binele şi cerul, „târgul de vite“ oferit cu multă bunăvoinţă de representanţa comunală pentru expoziţie, s'a impopulat şi a îmbrăcat tot mai mult forma unui adevărat târg de vite. Inainte de toate constituindu-se juriul, a proclamat prezident al său pe viceprez. I. Chirca, iar de raportor pe secretarul Reuniunii Vic. Tordăşianu. Lucrările de examinare a vitelor au ţinut aproape 3 ore, o lucrare aceasta pe cât de obositoare pentru juriu, pe atât de folositoare pentru exponenţi, căci membrii juriului nu lipsau de poveţe cu privire la alegerea soiului de vite, la ţinerea în curăţenie şi la hrănirea lor. Terminată examinarea, juriul a stabilit lista celor premiaţi, iar înainte de împărţirea premiilor, prezidentul Chirca, în faţa exponenţilor şi a obştei, ţine un discurs nu se poate mai instructiv. D-sa vorbeşte despre foloasele neasămănat mai mari, pe cari economii le-ar aveà dacă ar ţineà, în loc de câte un număr mare, un număr mai restrâns de vite, dar pe ales. Vorbeşte despre hrănirea vitelor, insistând cu deosebire asupra însemnătăţii nutreţurilor măiestrite, cum sunt: trifoiul, napii, luţerna etc., cu cultura cărora trebue să ne îndeletnicim cu toţii. De încheiere dl Chirca tractează despre însuşirile, cari trebue să le întrunească vitele, ce le ţinem pentrn trebuinţa gospodăriei şi pentru lucru şi vitele ţinute pentru negoţ etc.

Urmând la cuvânt raportorul juriului, dl Tordăşianu constată cu vie mulţămire, că raporturile dintre locuitorii Saşi şi Români din Marpod sunt cele mai prietineşti, dovadă faptul, că reprezentanţa comunală de aici a votat, prima între comunele săseşti, suma de 30 cor. la premiile expoziţiei, dovadă participarea la expoziţie a notarului, a primarului şi a preotului evangelic etc. Dl Tordăşianu în numele Reuniunii, mulţămeşte primăriei, mulţămeşte dlui prim pretor G, Putkovsky şl veterinarului I. Ullreich, pentru conlucrarea la această expoziţie şi mulţumind harnicului prroch Fl. Bologa, care ştie ţineà în jurul său, ca un bun părinte, turma cuvântătoare, citeşte lista premeiaţilor, din care mi-am reţinut, că suma de 30 cor., dăruită de comuna Marpod, s'a decernut harnicului paroch Flor. Bologa, drept recompensă a zelului său pentru toate cauzele bune, iar din suma de 300 cor. s'a dat 20 cor. pentru 2 tauri; 101 cor. pentru 19 vaci; 69 cor. pentru 10 junince; 21 cor. pentru 4 viţele; 3 exponenţi au primit 20 cor. pentru berbeci; 4 au primit 16 cor. pentru noatini şi noatine, iar 7 exponenţi 36 cor. pentru oi. Părerea generală este, că expoziţia, cu considerare la împrejurările economice nefavorabile, se poate număra între cele reuşite.

După munca obositoare a zilei, pe la oarele 4 d. a., am ajuns la masa bogată din casele parohului Bologa, la care a participat, pe lângă trimişii Reuniunii, şi dl prim-pretor Putkovsky,

© BCUCluj

veterinarul Ullreich, preotul ev., notarul, primarul, apoi preoţii I. Morariu (Hosman) Petrişor (Alţina), Holerga (Chirpăr), Pârău (Agnita), Bonea (Fofeldea), Simplăcean (Cornăţel), Alexandru (Ilimbav), Tatu (Cichindeal), Meţian (Nocrich), dnii N. Petra-Petrescu, dir., Milea, not. cu familia (Fofeidea), Georgescu, înv. (Scoreiu), Tomoiagă (Nocrich) etc. cum şi un număr mare de fruntaşi, de învăţători, primari etc. din întreg cercul. Vorbirile ţinute cu subiecte din viaţa economică au fost şi ele cât se poate de folositoare şi instructive. Şi din acest prilej dat ni-a fost s'o constatăm, că economul nostru de pe Valea-Hârtibaciului e harnic, deştept şi doritor de înaintare. *„Invingătorul“.*

ŞTIRI.

Aviz. Apropiindu-se sfârşitul anului şi având cu toate aceste un număr din cale afară de restanţieri, dintre cari unii şi pe anul 1908, pe cari, pe lângă repeţitele rugări în foaie, i-am rugat şi îndeosebi, pe fiecare, în toamna anului de faţă să-şi achite abonamentul restant, — ***îi rugăm acum pentru ultima oară pe această cale să achite suma cu care ne datoresc.*** *Nesatisfăcând nici în urma acestei rugări vom fi necesitaţi, cu părere de rău a le* ***publică numele în proximii numeri ai foii şi restanţele a le încassà prin advocat.***

Administraţia.

o

Un pas spre bine. In societatea sibiiană de un lung şir de ani s'a introdus prăznuirea onomasticelor cu mese bogat încărcate şi cu spese, cari la mulţi au trecut peste puterile lor.

Anul acesta cei mai de seamă fruntaşi ai bisericei şi neamului nostru, între cari amintim pe domnul Parteniu Cosma şi vicarul Dr. Il. Puşcariu — au rupt cu acest obiceiu păgubitor — răscumpărându-şi pentru scopuri filantropice felicitările.

Felicităm pe cei ce au avut bunul simţ de a face acest început bun chiar şi pentru purificarea moravurilor pentrucă erá un adevărat bizantinism să-ţi vie la felicitare oameni, cari în sufletul lor îţi erau duşmani de moarte.

Cine doreşte să aibă la zile mari prietenii în jurul casei sale, îi poate aveà şi fără alaiul cu care se făceau felicitările mai mult de ochii lumei, decât din dragoste creştinească.

Şi apoi — o mulţime de susceptibilităţi, de şoapte urite pe lângă paguba naţională cad — de sine. *X.*

o

Necrolog. Din Codlea, primim dureroasa ştire, că soţia protopopului nostru Ioan Teculescu a răposat ieri la casa părinţilor, lăsând în mare jale pe neconsolabilul soţ şi 7 fii şi fiice dela 1—14 ani.

Trimitem adânc întristatei familii condolenţele noastre.

o

Byörnson pe moarte. Din Paris, unde se află marele poet norvegian într'un sanatoriu, se telegrafiază că starea sănătăţii lui este critică. Mereu îi scad puterile, încât în tot momentul se aşteaptă catastrofa.

o

Tragedia dela Mayerling. Cu prilejul morţii baronului de Weczera, de curând întâmplată, s'a vorbit iarăş de împrejurările tragice în cari a murit arhiducele Rudolf al Austriei. Weczera erà fratele amantei lui Rudolf, şi se ziceà că a fost amestecat în această afacere. Un ziar american spune că această informaţie a fost confirmată de consulul general al Austro-Ungariei la New-York. Acum însă consulatul desminte categoric. Se spune însă că împăratul Francisc Iosif s'ar fi exprimat că nu vrea ca, înainte de 50 ani dela moartea fiului său, să se dea publicităţii documentele cari se află închise în arhivele palatului din Viena, documente cari vor lumină întreaga afacere. La 1939 ele vor fi scoase din lada de fier, pentru a puteà fi utilizate de istoriografi.

o

Petrecerea cu dans din Sibiiu nu se ţine, *fiindcă proprietarul sălii „Unicum“, care fusese angajată pentru petrecere, cu două zile înainte de petrecere a adus la cunoştinţa aranjerilor că sala nu mai e liberă. Vom revenì asupra acestui nou caz de dragoste săsească.*

In schimb, va aveà loc o convenire socială în restaurantul L. Brote. Sunt învitate şi damele.

o

Câţi români sunt la Universitatea din Cernăuţi? Cetim în „Patria“: „Neue Freie Presse“ de Marţia trecută publică o telegramă din Cernăuţi — se vede semioficială — în care arată că după statistica oficială, pe semestrul de vară 1909 studenţii români reprezintă numai 21%, dintre cari 71 teologi, deci cam a 5-a parte din totalitatea studenţimii. Această telegramă s'a publicat anume cu scopul, de a arătà cu cifre, că postulatul studenţimei române nu ar fi bine întemeiat. Spre restabilirea adevărului, trebue să constatăm, că cifrele indicate nu sunt tocmai juste. Căci media de 21% face numai atuncia, dacă se numără şi studenţii extraordinari, hospitanţi şi farmaceuţi. Dacă considerăm însă numai studenţi ordinari, atunci procentul Românilor se ridică la 23% — dar nici acest proces nu este cel adevărat, căci în numărul acesta sunt trecuţi şi 125 de studenţi din Galiţia, cari doar' nu pot fi consideraţi, când e vorba de postulatul studenţimei autochtone şi dacă substragem dela aceştia, atunci Românii reprezintă 27%, deci mai mult decât a patra parte din studenţime. Şi dacă mergem mai departe şi considerăm numai studenţii înscrişi la facultatea filozofică, atunci ajungem cu cifra studenţilor români la 31%, deci aproape a treia parte din studenţi. Datele aceste sunt însă numai pe anul trecut. Dacă am luà statistica pe anul acesta, atunci rezultatul ar fi încă mai favorabil pentru noi. Aceste spre ştirea celor interesaţi!

o

Un comitat bântuit de epidemii. In întregul comitat al Bihorului bântue epidemiile de tifos şi desinterie în special între lucrătorii facricilor, cari trăesc în împrejurări cu totul neomeneşti. Ei locuesc în beciuri mai multe persoane la un loc şi nu au aer suficient nici în fabrici. Pe lângă acestea se mai adaugă şi hrana proastă şi insuficientă.

Medicul comitatului, trimis în ancheta, a raportat că în cazul când statul nu va intervenì imediat, intregul comitat va fi distrus de epidemii şi bolile vor intrà şi în oraşe.

Autorităţile comitatului au hotărît să intervină imediat. S'au luat în primul rând măsuri ca să se servească populaţiei mâncăruri calde.

o

Deschidere de prăvălie românească. In ziua de sf. Dumitru c. dl Ioan Măgean, un tânăr experimentat în branşa comerciului, şi-a inaugurat prăvălia Dsale de coloniale şi mărunţişuri în comuna *Călvaser* lângă *Şeica-Mare.*

Nu poate decât să ne îmbucure asemenea ştiri văzând cum prosperează comerciul la Români.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.
Red. responsabil: DEMETRIU MARCU.

Cassa de păstrare (reuniune)
în Sălişte.

Primeşte **depuneri spre fructificare** cu 4%, pe lângă un termin de anunţ mai lung cu 4½%, iar depuneri mai mari cu 5%.

Direcţiunea.

„CASSA DE PASTRARE“ (REUNIUNE) IN SĂLIŞTE.

PROSPECT.

Adunarea generală extraordinară ţinută la 21 Septemvrie a. c. a decis urcarea capitalului social prin sporirea părţilor de fondare, dând posibilitatea şi altor persoane fizice sau iuridice, de a intrà între marginile statutelor în şirul membrilor şi de a şi acuirà părţi de fondare de ale reuniunei noastre cu preţul nominal de Cor. 200 — şi Cor. 100 — cuota proporţională la fondurile de rezervă.

Terminul de optare se fixează până la 31 Decemvrie a. c., având a se plăti până la acel termin Cor. 100 — adecă cuota la fondurile de rezervă.

Preţul părţilor de fondare se va solvì în sensul §. 6 din statut în 5 rate trilunare egale, şi anume:

prima rată	până la . . .	15 Ianuarie 1910
a doua	„ „ „ . . .	15 Aprilie 1910
a treia	„ „ „ . . .	15 Iulie 1910
a patra	„ „ „ . . .	15 Octomvrie 1910
a cincia	„ „ „ . . .	15 Decemvrie 1910

Se pot plătì însă şi mai multe rate deodată.

Părţile de fondare se vor extradà la nume şi vor fi provăzute cu cuponi la purtător şi cu un talon şi se vor eliberà numai dupăce s'a vărsat întreg preţul acelora; până atunci ratele solvite se cuitează în titluri provizorii.

Pentru ratele plătite institutul rebonifică 5%, iar pentru ratele neplătite la terminele fixate socoteşte 5%, interese de întârziere.

Membrilor cari n'au vărsat la timp vre-o rată li se adresează câte o provocare cu termin de 30 zile şi dacă nici până la expirarea acestui termin nu vor vărsà ratele recerute sumele plătite vor intrà în fondurile de rezervă, iar titlurile esmise se vor anulà şi sub aceiaşi numeri se vor exmite alte titluri de părţi de fondare. Anularea se publică în ziarele designate pentru publicările institutului.

Cu începere din 1 Ianuarie 1911 părţile de fondare noui vor intrà în toate drepturile şi se vor bucurà de toate favorurile părţilor vechi.

Rentabilitatea părţilor de fondare de asemenea este asigurată, avându-se în vedere avântul, ce l-a luat reuniunea în decursul celor 25 ani de existenţă.

Solvirile se pot face şi prin Cassa de păstrare postală.

Din şedinţa direcţiunei „Cassei de păstrare“ (Reuniune) în Sălişte, ţinută la 23 Octomvrie 1909.

Direcţiunea.

P. T.

Aduc la cunoştinţa onor. public, că am închiriat restaurantul **„Grand-Bierhalle“** în palatul consistorial, unde sub numirea

Grand-Restaurant Brote

voiu servì

mâncări bine pregătite, bere de Steinbruch şi vinuri alese.

Primesc abonamente la masă pentru amiazi şi seară.

Cu toată stima

Liviu Brote.

Tiparul tipografiei Arhidiecezane în Sibiiu.

© BCUCluj